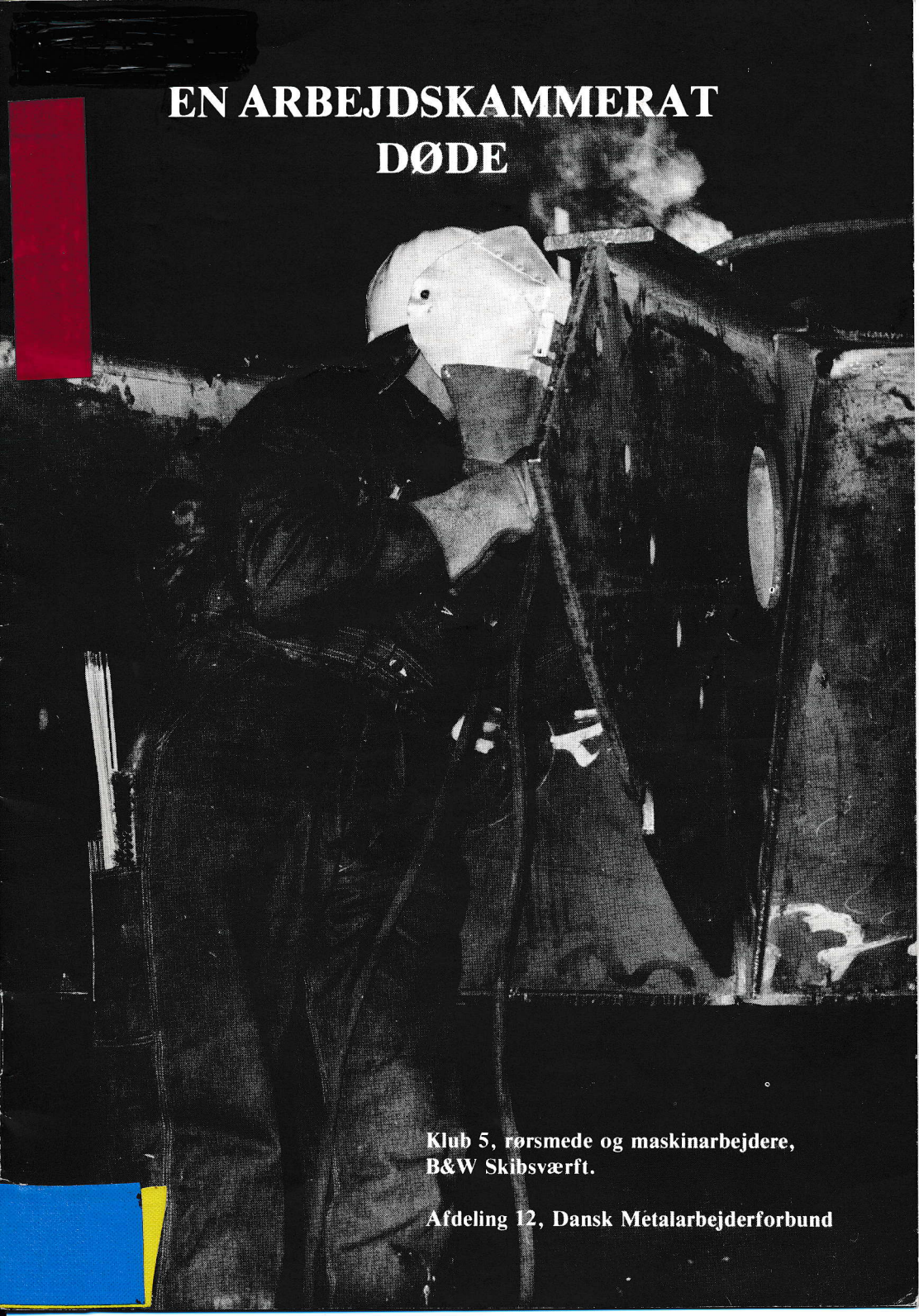

EN ARBEJDSKAMMERAT DØDE

**Klub 5, rørsmede og maskinarbejdere,
B&W Skibsværft.**

Afdeling 12, Dansk Metalarbejderforbund

Et ganske almindeligt dødsfald sagde embedslægen

Vi vil her fortælle om »et ganske almindeligt dødsfald«, — en historie, som vi selv har lært af, og som vi tror vil have interesse i bredere kredse inden for fagbevægelsen.

En af vore kammerater blev for godt 2 år siden fundet død en tidlig morgen i sin seng. Han var rørsmed, 48 år, og havde altid været sund og rask bortset fra de sidste 10 til 14 dage, hvor han havde arbejdet i meget dårligt ventilerede rum med opsætning af rørsystemer. Til dette arbejde brugte Arne skærebrænder og el.-svejsning, til ophæftning og svejsning. I forbindelse hermed havde han haft hoste, kvalme og opkastning og havde haft svært ved at få vejret. Den sidste dag han var på arbejde, havde arbejdet været særligt generende bl.a. af malede skibssider (skotter) og han havde fået det rigtig dårligt, var taget hjem og meldte sig syg dagen efter. Han fik det hurtigt bedre og tog næste dag med nogle kammerater op i et sommerhus, havde det godt hele dagen, men blev så fundet død næste morgen.

Politiet kom, optog rapport og en ambulance kørte Arne til det nærmeste hospital, til det, der hedder retsmedicinsk ligsyn, dvs. at embedslægen og politiet sammen afgør om der kan have været tale om en forbrydelse eller om det er et naturligt dødsfald. Det skal altid finde sted, når der som her er tale om et pludseligt uventet dødsfald. Embedslægen og politiet tænkte slet ikke på at dødsfaldet kunne være en arbejdsulykke.

Embedslæge/politi

Hvordan fandt embedslægen og politiet så ud af dødsårsagen?

Jo, de byggede på nogle oplysninger og nogle formodninger fra forskellige kilder.

Arnes hustru oplyste til embedslægen, at Arne havde været fuldstændig rask, og ikke havde været til læge i 20 år. Hun fortalte om symptomerne i den sidste tid, og spurgte, om der kunne være tale om en forgiftning; hun havde nemlig hørt, at der ved svejsning og skærebrænding kan opstå røg og os (nitrose gasser), og at man kan dø af det, ved at der på et tidspunkt kommer vand i lungerne.

Arnes hustru opfordrede embedslægen til at foretage obduktion, så dødsårsagen kunne blive sikkert fastslået, hvis der var den mindste tvivl.

Embedslægen havde ikke særlig lyst til at lave obduktion. Han bad politiet opklare sagen ved at ringe til afdødes sygekasselæge (huslæge), B&W's bedriftslæge og til direktoratet for ulykkesforsikringen. Det tog et kvarters tid at »opklare« sagen. Sygekasselægen oplyste, at der på kartotekskortet stod, at han ca. 1 år før havde ordineret nogle vanddrivende piller for vand i benene. Det kunne tyde på en hjertesygdom, og det kunne så forklare det pludselige dødsfald. Det var nok en blodprop i hjertet.

Hvorfor kontrollerede politiet ikke dette udsagn ved at spørge Arnes enke. Hvis de havde spurgt, ville hun have fortalt, at manden ikke havde

været til læge i 20 år, at recepten var ordineret pr. telefon, at det over en to-årig periode drejede sig om kun 72 tabletter, som kun blev taget af og til mod luft i maven og som afmagringsmiddel. Han havde ikke vand i benene, han havde ikke smerter i hjertet, han havde ingen andre sygdomme, der kunne give hjertesygdom, der var aldrig lavet undersøgelser af hjertet, for han havde aldrig haft nogen symptomer der tydede på nogen hjertesygdom.

I Direktoratet for Ulykkesforsikringen talte politiet med en *jurist*. Nej, han mente ikke der kunne være tale om et forgiftningstilfælde (ulykke), manden var jo ikke død på arbejdspladsen.

Bedriftlægen på B&W's Skibsbyggeri var ikke til at træffe.

Embedslægen og politiet mente nu, der ikke kunne være tale om en forgiftning (arbejdsulykke), så de syntes ikke der var grund til at foretage obduktion.

Embedslægen beroligede konen (enken), og fortalte, at dødsårsagen nu var sikkert fastslået, og at der ikke var tale om en forgiftning (arbejdsulykke), men om en blodprop i hjertet. Han nævner ikke, at det bare er noget han tror, — han nævner ikke, at der ikke er foretaget obduktion.

En almindelig arbejder er død en ganske almindelig død, — det er jo meget normalt, — det er ikke noget at gøre en sag ud af.

Hvad kunne vi så gøre?

I klubben og blandt kammeraterne vakte dødsfaldet usikkerhed og ængstelse. Var det nu rigtigt, at det ikke var arbejdsforholdene, der var skyld i dødsfaldet? Hvor sikre kunne vi være på det? Vi havde set ham i den sidste tid, — hvordan han blev kortåndet og fik kvalme, når han havde været nede og arbejde i de dårligt ventilerede rum.

Vi følte os kort sagt ikke spor trygge.

Nu var det sådan, at der under fællesklubben var nedsat en gruppe, miljøgruppen, hvor arbejdere og akademikere arbejdede sammen om at opklare farerne ved bl.a. svejsning i malede stålplader. Det var en fortsættelse af det arbejde, der førte til »Rapport fra et skibsværft«, der handlede om farerne ved svejsning, og hvor samarbejdet med akademikere havde vist sig at give gode resultater. I miljøgruppen var der både læger, ingeniører og kemikere.

Vi forelagde sagen for miljøgruppen og fik sagen diskuteret grundigt igennem.

Der var enighed om, at embedslægen havde behandlet sagen helt forkert, og at der godt kunne være tale om et forgiftningstilfælde (arbejdsulykke), og at det måske var det mest sandsynlige i betragtning af de symptomer der havde været ved arbejdet forud for dødsfaldet.

På den baggrund anmeldte klubben sagen til henholdsvis arbejdstilsynet og ulykkesforsikringen.

Arbejdstilsynet

Af arbejdstilsynet krævede vi, at der blev lavet en rekonstruktion af arbejdsforholdene, så man kunne se hvor mange stoffer og koncentrationer der havde været. Det skete, selv om måleperioden kun varede ca. 1½ time.

Rapporten over målingerne viste klart, at grænseværdierne var overskredet op til 10 gange det tilladelige, til trods for at der ikke blev arbejdet i samme omfang, som da Arne havde arbejdet der gennem længere tid.

Også målerapporten diskuterede vi i miljøgruppen. Det viste sig at der var flere uklare punkter, og at grænseværdierne var regnet forkert ud, således at overskridelsen var endnu større end nævnt ovenfor.

Det tog overlægen i arbejdstilsynet et par måneder at vurdere betydningen af måleresultatet, men endelig nåede han dog frem til denne konklusion: *»Der er således ikke ved denne forsøgsopstilling fundet holdpunkt for erhvervsmæssig skadelig påvirkning, der kan have forårsaget de forekomne sygdomme«.*

Det er ikke bare en mærkelig konklusion, men også en mærkelig formulering, — der er jo ikke tale om sygdomme, men om en, der er død uden at man kender den sygdom der er årsagen.

Sådan en overlæge har stor magt: det han skriver på et stykke papir (rapport) kan få indflydelse på mange menneskers liv. Men hvordan kan han dog være sikker? Grænseværdierne er overskredet, der er målt stoffer der kan give vand i lungerne efter et stykke tid, målingerne er som alle sådanne målinger unøjagtige, de har kun været kort tid, der er mange der ikke er målt før.

Afdøde kan have været udsat for en langt kraftigere påvirkning end den der er målt. Hvordan kan selv en overlæge være så sikker i sin fortolkning af nogle målinger, der er meget usikre? Ved han virkelig hvordan alle stofferne virker tilsammen? Kender han alle deres virkninger?

Vi diskuterede sagen i miljøgruppen. Vi blev enige om, at *så* sikker kunne intet menneske være på *så* løst et grundlag.

Vi skrev derfor til overlægen, og spurgte om han virkelig var så sikker, — om der ikke var blot en lille tvivl? Vi spurgte om hans konklusion ikke burde være: *»Det er således ikke udelukket, at erhvervsmæssig skadelig påvirkning kan have forårsaget de beskrevne symptomer, dvs. forårsaget døden«.* Vi fik svar på vores brev to måneder senere. Men svaret indeholdt ikke noget svar på vores spørgsmål.

Ulykkesforsikringen

Som sagt anmeldte vi også sagen til ulykkesforsikringen, og da vi havde oplysningerne fra målingerne, sendte vi efter en drøftelse i miljøgruppen en samlet redegørelse til ulykkesforsikringen. Af redegørelsen fremgik, at vi mente, at det var sandsynligt døden var en følge af en arbejdsbettinget forgiftning. Lægerne havde nemlig i medicinske fagtidsskrifter

fundet ud af, at der før var konstateret lignende dødsfald, og sygdomsforløbet tydede også på det. I hvert fald kunne det ikke udelukkes. I ulykkesforsikringsloven findes en paragraf, 1B, der netop går på at i tilfælde, hvor man er i tvivl, skal tvivlen komme os til gode.

Lægerne i miljøgruppen havde sagt, at det var den paragraf vi skulle satse på, for vi kunne naturligvis ligeså lidt som embedslægen eller overlægen i arbejdstilsynet vide med sikkerhed, hvad dødsårsagen var. I ulykkesforsikringen var man åbenbart grundig, — det tog i hvert fald et år før vi fik et svar. Det var et blankt afslag. Det fremgik af afslaget, at det materiale man havde taget hensyn til var politiets rapport og arbejdstilsynets vurdering. Der var ingen som helst argumenter, og de synspunkter vi havde fremført blev slet ikke kommenteret.

Afvisningen skete under henvisning til at betingelserne i en paragraf 1A ikke var opfyldt.

Ifølge den paragraf var det os, der skulle *bevise* at vi havde ret. Det kunne vi jo ikke, for der var jo ikke lavet obduktion. Paragraf 1B blev slet ikke nævnt. Vi fik nu en af lægerne i miljøgruppen til at sende en redegørelse til ulykkesforsikringen, hvor der blev gjort specielt opmærksom på paragraf 1B.

Fire måneder efter kommer der et nyt afslag, denne gang uden henvisning til nogen paragraf. Man fastholder blot det første afslag, der bruger paragraf 1A, og man forbigår i ophøjet tavshed og i nedladende formuleringer alle argumenter.

Ankestyrelsen

Vi har igen sagen til drøftelse i miljøgruppen. Der er almindelig enighed om at anke sagen til den sociale ankestyrelse. Hele sagsbehandlingen, både i arbejdstilsynet og i ulykkesforsikringen, lugter af, at de vil dække over hinandens fejl og ikke kan indrømme deres egen usikkerhed. Det virker i hvert fald ikke som om de er til for vores skyld (og skal være uvildige).

Vi får en af lægerne til at anke sagen, så det får den rette ordlyd. Det er egentlig skrappt, at det skal være nødvendigt, — at almindelige mennesker ikke kan få deres synspunkter taget alvorligt. Men denne gang vil vi ikke løbe nogen risiko.

Der går ni måneder, — så endelig får vi svar: alle vores synspunkter er accepteret. Vi har vundet sagen. Vi har siden af lægerne fået at vide, at der ikke har været foretaget nogen nye undersøgelser. Sagen er afgjort på nøjagtig samme materiale som i ulykkesforsikringen. Vi har lidt svært ved at forstå at det skulle tage så lang tid, når der ikke skulle skaffes noget nyt materiale til at bedømme bevisets stilling. Men OK. Vi var i alle tilfælde glade, også på Arnes enkes vegne. Vi har vundet en lille sejr, og selv om det er en ringe trøst og ikke noget stort beløb, så har de efterladte dog fået lidt at gøre godt med.

Hvad kan vi lære af denne sag?

Vi ved godt, at sådan behøver det ikke at gå hver gang, selv om vi har ret. Men sommetider kan det nytte at kæmpe for sin ret, — og det går slet ikke at lade være. Sagen har klart vist os, at man ikke uden videre skal tro på myndighedernes eksperter. De er ikke altid så kompetente som de gerne vil give det udseende af, og de vil nødigt vise deres usikkerhed.

Sagen har vist os, at det i sådan nogle tilfælde som dette er en stor fordel (betydning), at samarbejde med studerende og akademikere, som interesserer sig for forholdene på arbejdspladserne og som vil stille deres viden, som vi af gode grunde ikke har, til rådighed for os.

Vi håber andre kan bruge nogle af de kedelige erfaringer vi har oplevet da vi havde brug for RETSSAMFUNDETS beskyttende hånd for at yde Arnes enke en hjælpende hånd ved Arnes alt for tidlige død.

BEDRIFTSSUNDHEDSTJENESTEN
for de ansatte ved
KØBENHAVNS KOMMUNE
Enghavevej 80, 1.
2450 København SV
Telefon (01) 212110

Har du brug for at komme i kontakt med samarbejdende grupper af arbejdere og akademikere kan du kontakte:

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere, v/ Benny Christensen, Arnesvej 44, 2700 Brønshøj, tlf. (01) 60 26 38;

Samarbejdet mellem Arbejdere og Akademikere, v/ Kaj Poulsen, Grønningen 4, 8000 Århus C, tlf. (06) 12 32 00.